

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА І СУСПІЛЬНИХ НАУК

«Погоджено»

Декан факультету ТВППТСБ

Михайло ГИЛЬ

« 30 » 06 2025 р.

«Затверджую»

Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО

« 07 » 07 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ТА ЕТНОКУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Освітньо-професійна програма «Тваринництво» для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня 1-го року
очної (денної) форми навчання на 2025-2026 навчальний рік

Кваліфікація – бакалавр з технології виробництва і переробки продукції
тваринництва

Галузь знань – Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Освітня спеціальність – Н 2 Тваринництво

Мова викладання – українська

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «ТВППТ», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 27.03.2025 р. (протокол №10), чинної згідно наказу по університету №41-О від 01.04.2025р.

Розробник програми: канд. іст. наук, доцентка кафедри українознавства і суспільних наук Ганна ПОБЕРЕЖЕЦЬ, Миколаївський національний аграрний університет

Програма розглянута на засіданні кафедри українознавства і суспільних наук МНАУ, протокол № 1 від 02.07.2025 року.

Завідувачка кафедри
доктор економічних наук, професор

Олена ДОВГАЛЬ

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету МНАУ, протокол №11 від 03.07.2025 року

Голова науково-методичної комісії
канд. екон. наук, доцентка

Юлія ЧЕБАН

Гарант освітньої програми

Галина КАЛИНИЧЕНКО

1. АНОТАЦІЯ

Історія та етнокультура України покликана формувати систему базових знань з дисципліни, засвоєння вирішальних історичних подій, ознайомлення з життєдіяльністю провідних історичних особистостей. Вивчення культури українського народу в контексті світової культури, усвідомлення сутності історичних процесів, вміння орієнтуватися в широкому спектрі різноманітних поглядів на певні історичні явища та події, опанування яких дозволяє сформувати визначену систему компетентностей та досягти очікуваних результатів навчання з дисципліни, опанування яких дозволяє сформувати визначену систему компетентностей та досягти очікуваних результатів навчання з дисципліни.

1. SUMMARY

History of Ukrainian is designed to form a system of basic knowledge of the discipline, the assimilation of decisive historical events, acquaintance with the life of leading historical figures. Studying the culture of the Ukrainian people in the context of world culture, awareness of the essence of historical processes, the ability to navigate in a wide range of different views on certain historical phenomena and events, mastering which allows to form a certain system of competencies and achieve expected learning outcomes, the mastery of which allows to form a certain system of competencies and achieve expected learning outcomes.

2. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ТА ЕТНОКУЛЬТУРА УКРАЇНИ»

Галузь знань **Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина**

Спеціальність **Н 2 Тваринництво**

Кваліфікація- **бакалавр з технології виробництва і переробки продукції тваринництва**

Обов'язкова (вибіркова) компонента **Обов'язкова**

Семестр – **I**

Кількість кредитів – **4,0**

Загальна кількість годин – **120**

Види освітньої діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

Лекцій – **16 год./ 1,0 кредит ECTS**

Практичні заняття – **16 год./ 1,0 кредит ECTS**

Самостійна робота – **88 год./ 2,0 кредити ECTS**

Форми підсумкового контрольного заходу – **екзамен.**

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: комп'ютерні презентації, тестові програми, система дистанційної освіти Moodle, технології JeetSi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM та інші.

Робоча програма щорічно оновлюється з урахуванням пропозицій стейкхолдерів та результатів опитування здобувачів вищої освіти, роботодавців та випускників ОПП «ТВППТ».

Якісні зміни до робочої програми:

У 2025 р. порівняно з 2024 р. – розширено види наукової роботи здобувачів.

Підстава: зміни ОПП, результати опитування здобувачів вищої освіти.

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у студентській конференції «Українознавчий вимір», що проходить раз на два роки, участь у вебінарах та семінарах з історичної тематики, участь у музейних екскурсіях по місту та музеях міста. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, скріншот, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажання здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Передбачені інформальні заходи освіти. Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати,

наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів робіт. І навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес, зокрема щодо історії України.

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти. В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організовують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через:

- систему Moodle (<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=4798> – лекційний матеріал, практичні завдання, напрями наукової та творчої роботи, завдання на самостійне опрацювання);
- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;
- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів(<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/simple-search?filterquery=Poberezhets%CA%B9%2C+Hanna&filtername=author&filtertype>equals>);
- аудіо- та відеоповідомлення з лекційним матеріалом, поясненням особливостей завдань та напрямками їх виконання тощо;
- спілкування через електронну пошту (ann20081988ann@gmail.com) та телефонний зв'язок;
- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;
- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;
- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас, з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за наказом по університету, наприклад у зв'язку із дотриманням карантинних заходів). Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання. Основними, які використовуються від час викладання і вивчення дисципліни, є: інтерактивні, кейсначні методи, практичні методи, творчі методи, дослідницькі, робота в парах, робота в малих групах, «мозковий штурм», симуляційні ігри (симуляції), займи власну позицію, метод «прес» та інші.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів **академічної доброчесності** – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на

меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті та інших документів.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми StrikePlagiarism.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів

Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних, розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники, та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни: «Історія та етнокультура України» є дати майбутнім фахівцям знання щодо сутності і значення культурологічних процесів, сформувані їх загальноосвітній рівень, прагнення до самовдосконалення, любов до національних, духовних цінностей.

Завдання вивчення дисципліни є: привести в належну систему, одержані здобувачам вищої освіти з історії України у школі, доповнити їх матеріалом про новітні досягнення вітчизняної та зарубіжної культури; підкреслити тісний зв'язок історії української культури з історією України та філософією науки; виховувати здобувачів вищої освіти у патріотичному дусі, любові до культури своєї країни, та культури свого народу; виробити у здобувачів вищої освіти підхід до суспільних явищ із позицій історизму, діалектичного розуміння багатогранності їх суперечливості, вітчизняної культурології; розвивати вміння всебічно, критично аналізувати інформацію з різноманітних культурологічних, та сучасних історичних джерел, самостійно, творчо усвідомлювати проблеми суспільного розвитку у минулому та сьогодення; розвивати інтерес і повагу до культури свого народу, своєї країни, її побуту та звичаїв.

Об'єкт дисципліни: історичні події, біографії визначних особистостей, історія Миколаївщини.

Предмет дисципліни: етносоціокультурне життя і діяльність українського народу в соціоекономічній та політичній сферах, біографії видатних історичних діячів.

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з технології виробництва і переробки продукції тваринництва або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів зооінженерії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

До системи **компетентностей** належать:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

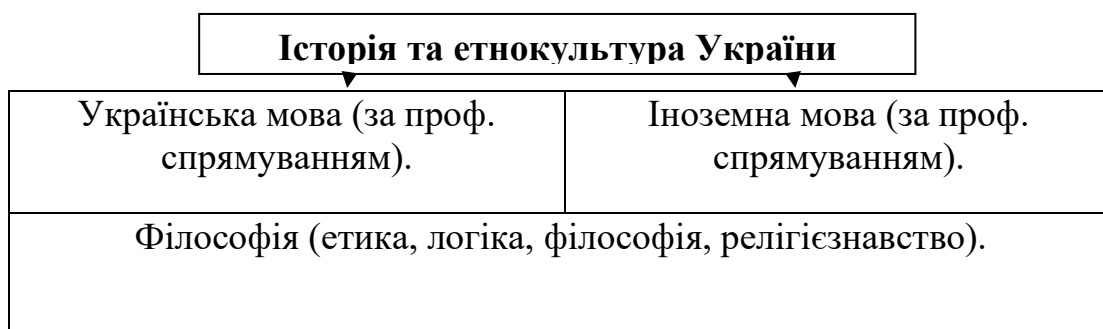
ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

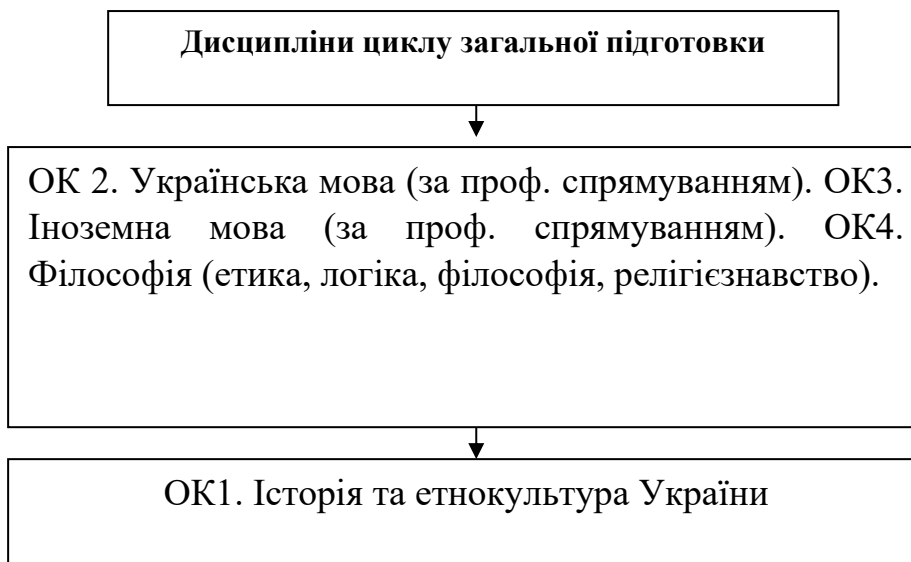
Програмні результати навчання.

ПРН 21. Знати основні історичні етапи розвитку предметної області.

4. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

5. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

6. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль		Теми		Обсяги годин				
№	назва	№	назва	ЛЗ	ПЗ	СР	К	Разом
1	Стародавня і середньовічна історія України	1	Стародавня історія та етнокультура України	2	2	15	-	19
		2	Руська держава 9-пер.пол 14ст.	2	2	15	-	19
Всього за змістовий модуль 1				4	4	30	-	38
2	Нова історія України	1	Українські землі у складі Великого князівства Литовського	2	2	10	-	14
		2	Виникнення українського козацтва та Запорозької Січі	2	2	10	-	14
		3	Україна в друг. пол. 17-18 ст	2	2	10	-	14
Всього за змістовий модуль 2				6	6	30	-	42
3	Новітня історія України	1	Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперії (Кінець 18 – початок 20 ст.)	2	2	10	-	14
		2	Українські землі в першій пол. 20 ст.	2	2	10	-	14
		3	Україна в 50-х – 90-х рр. 20 ст.	2	2	8	-	12
Всього за змістовий модуль 3				6	6	28	-	40
Передекзаменаційна консультація				-	-	-	-	-
Всього годин по навчальній дисципліні				16	16	88	-	120

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1 Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модуля	Кількість годин і кредитів		
	години	кредити	%
Змістовий модуль 1. Стародавня і середньовічна історія України.	38	1,3	31,7
Змістовий модуль 2. Нова історія України.	42	1,4	35
Змістовий модуль 3. Новітня історія України.	40	1,3	33,3
Всього	120	4	100

7.2 Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модуля	Кількість годин	Термін виконання, тиждень
Змістовий модуль 1. Стародавня і середньовічна історія України.	38	1-4
Змістовий модуль 2. Нова історія України.	42	5-10
Змістовий модуль 3. Новітня історія України.	40	11-15
Всього	120	X

7.3 Вид, перелік та короткий зміст лекцій

Лекція	Вид заняття	Тема	Короткий зміст	Години	Використання мультимедійного обладнання
Змістовий модуль 1. Стародавня і середньовічна історія України					
1-4	Вступна	Тема 1. Стародавня історія та етнокультура України	Мета, завдання, предмет, об'єкт, структурно-логічна схема дисципліни, місце дисципліни	2	+
	Інформаційна		Еволюція уявлень про культуру. Створення символічних систем та «культурних об'єктів» як зміст культурного процесу. Поняття «національна» й «етнічна» культура. Основні аспекти походження людини. Екзогамія початок людської історії. Мова як націєтворчий чинник. Релігійні уявлення перших людей. Key words: evolution, national, ethnic, origin, exogamy (еволюція, національне, етнічне, походження, екзогамія.)		+
	Інформаційна	Тема 2. Руська держава 9-пер.пол 14ст.	Дописемний період розвитку культури. Слов'янські культурні впливи в Україні (племена). Київська Русь: становлення державності, релігія, цивілізаційна приналежність. Культурний розквіт Київської Русі в XI – першій половині XII ст. («Сміхова культура». Правова культура. Освіта). Культура Русі-України в період феодальної роздробленості. Keywords: period, influence, flowering, culture, fragmentation. (період, вплив, цвітіння, культура, фрагментація)	2	+
Змістовий модуль 2. Нова історія України					
	Інформаційна	Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського	Криза традиційної ідентичності в умовах втрати державності. Наслідки турецько-татарського впливу на український побут і національний характер. Специфіка соціально-політичної і культурної ситуації у литовсько-польську добу. Keywords: crisis, life, character, specificity, statehood (криза,	2	+

5-8			життя, характер, специфіка, державність)		
	Інформаційна	Тема 4. Виникнення українського козацтва та Запорозької Січі	Культурний феномен українського козацтва (культурний зміст проекту формування «козацької нації»). Реформування церкви та освіти. Розвиток науки. Становлення і розвиток українського бароко в літературі (у тому числі козацькі літописи), театрі, музиці. Передромантичні тенденції. Стиль рококо. Статус української культури у період панування Російської імперії. Keywords: phenomenon, reformation, church, education, trends (явище, реформація, церква, освіта, тенденції)	2	+
9-10	Інформаційна	Тема 5. Україна в друг. пол. 17-18 ст.	Формування української національної самосвідомості. Вхід української культури в загальнослов'янський та світовий культурний процес (українська філософська, суспільна думка): 1780-1830 рр. Утвердження української культури як культури світового рівня: 1890-1910 рр. Keywords: self-consciousness, culturalprocess, philosophical, thought (самосвідомість, культурний процес, філософія, думка)	2	+
Змістовий модуль 3. Новітня історія України					
11	Інформаційна	Тема 6. Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперії	Особливості національного відродження у 10-20-ті роки ХХ ст. Модернізм і його течії. «Культурна політика» більшовиків: 1921-1939 рр. Культурне життя у Західній Україні напередодні II Світової війни. Труднощі розвитку української культури у період II	2	+

		(кінець 18 – початок 20 ст.)	Світової та Великої Вітчизняної війни (ОУН-УПА, об'єднання українських земель наприкінці II Світової війни). Keywords: revival, Bolsheviks, war, land, politics (відродження, більшовики, війна, земля, політика)		
12-13	Інформаційна	Тема 7. Українські землі в першій пол. 20 ст.	Огляд культури України під час перебудови та після здобуття незалежності. Розглянуто національно-культурне відродження, освіту, науку, літературу, засоби масової інформації та культурний внесок діаспори. Особливості культури «соціалістичного типу». Протиріччя культурного процесу 60-80-х рр. Keywords: postwarperiod, contradiction, process, independence (післявоєнний період, суперечність, процес, незалежність)	2	+
14-15	Інформаційна	Тема 8. Україна в 50-х – 90-х рр. 20 ст.	Формування нової соціокультурної дійсності та її риси. Культура України в умовах зростання національно-культурної ідентичності. Україна в світовому культурному просторі. Keywords: culture, identity, space, Ukraine, formation (культура, ідентичність, простір, Україна, формування).	2	+
Всього годин				16	

7.4 Перелік та план практичних занять

Практичні заняття з дисципліни проводять з використанням методичних рекомендацій та відповідної (визначеної до кожного заняття та окресленої на попередньому занятті викладачем) нормативної бази.

Години	Тема практичного заняття	План практичного заняття
Змістовий модуль 1. Стародавня та середньовічна історія України		
2	Стародавня історія та етнокультура України	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
2	Руська держава 9-пер.пол 14ст.	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
Змістовий модуль 2. Нова історія України		
2	Українські землі у складі Великого князівства Литовського	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
2	Виникнення українського козацтва та Запорозької Січі	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
2	Україна в друг. пол. 17-18 ст	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
Змістовий модуль 3. Новітня історія України		
2	Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперії (кінець 18 – початок 20 ст.)	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
2	Українські землі в першій пол. 20 ст.	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
2	Україна в 50-х – 90-х рр. 20 ст.	Опитування теоретичного матеріалу. Контрольна робота.
16	Всього годин	

7.5 Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання, та індивідуальної роботи

Теми, які виносяться для обов'язкового самостійного опрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. Самостійна робота в обсязі 88 годин складається з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, законодавчо-нормативної бази, а також підготовки до практичних занять і виконання окреслених у методичних рекомендаціях завдань.

Змістовий модуль	№ з/п	Тема	Кількість годин	Форма контролю	Кількість балів	
					min	max
1	1	Тема 1. Стародавня історія та етнокультура України	15	опитування тестування перевірка індивідуального завдання робота у Moodle	2	4
	2	Тема 2. Руська держава 9-пер.пол 14ст.	15	-//-		
2	3	Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського	10	-//-	11	22
	4	Тема 4. Виникнення українського козацтва та Запорозької Січі	10	-//-		
	5	Тема 5. Україна в друг. пол. 17-18 ст.	10	-//-		
3	6	Тема 6. Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперії (Кінець 18 – початок 20 ст.)	10	-//-	1	2
	7	Тема 7. Українські землі в першій пол. 20 ст.	10	-//-		
	8	Тема 8. Україна в 50-х – 90-х рр. 20 ст.	8	-//-		
		Разом	88	X	14	28

7.6. Перелік тем наукової роботи здобувачів вищої освіти у межах роботи наукового гуртка з дисципліни «Історія та етнокультура України»

1. Київська Русь як політичний та культурний центр Східної Європи.
2. Козацька демократія: міф чи реальність?
3. Визвольна боротьба українського народу в ХХ столітті: порівняльний аналіз періодів.
4. Роль жінки в українському визвольному русі (1917–1991 рр.).
5. Репресії та голодомори як фактори геноциду українського народу.
6. Українське село в період колективізації: трансформація соціокультурного середовища.
7. Історична пам'ять про Другу світову війну в Україні: регіональні відмінності.
8. Революція Гідності та війна з Росією: сучасний етап державотворення.
9. Роль Церкви в збереженні національної ідентичності в умовах бездержавності.
10. Українська діаспора у формуванні міжнародного іміджу України.
11. Символіка українського народного одягу: регіональні особливості та архетипи.
12. Календарно-обрядові традиції українців: трансформація в сучасному суспільстві.
13. Народна міфологія як відображення світогляду українців.
14. Еволюція традиційної української музики: від народної пісні до етно-року.
15. Українська кухня як культурна спадщина: гастроетнографічний аналіз.
16. Мистецтво писанкарства: сакральний зміст та сучасне відродження.
17. Збереження нематеріальної культурної спадщини в умовах глобалізації.
18. Етнічна культура кримських татар і її роль в мультикультурному просторі України.
19. Традиційне житло українців: архітектурні особливості та символіка.
20. Українські народні казки як носії морально-етичних цінностей.

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти складається з двох видів: для тих здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені лекційні і практичні заняття, та для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів у результаті кращого засвоєння дисципліни завдяки виконанню індивідуальних завдань та участі у заходах неформальної освіти.

Для здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені практичні заняття	Оцінка в балах	Для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів	Оцінка в балах
Захистити практичне завдання	1	Формування інформації щодо тем дисципліни з різних джерел	5
Вирішити тестові завдання з теми лекції у MOODLE	1	Виконання додаткового індивідуального завдання підвищеної складності	7
Захист повідомлення	1	Створення презентаційних матеріалів	5
Заходи неформальної освіти (тренінги, семінари, вебінари, курси тощо)	Зарахування відповідної теми з дисципліни та її оцінка в балах	Заходи неформальної освіти (тренінги, семінари, вебінари, курси тощо)	Зарахування відповідної теми з дисципліни та її оцінка в балах

7.6. Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

а) для поточного контролю

Змістовий модуль 1 Вступ до дисципліни.

1. Особливості культури дохристиянського періоду Київської Русі.
2. Джерела вивчення культури України.
3. Культура первісного суспільства на території України.
4. Культура Київської Русі.

5. Культура періоду феодальної роздробленості. Галицько-Волинське князівство.

Змістовий модуль 2 Витоки та історичні умови формування традиційної української культури.

1. Розвиток культури України в др.п. ХУІ-ХУІІІ ст.
2. Польсько-литовська доба в культурі України.
3. Піднесення української культури в др.п. ХУІ - п.п. ХУІІІ ст.
4. Становлення національної культури (1780-1830 рр.).
5. “Розстріляне Відродження”
6. Культурне життя України в 1980-1991 рр.
7. Українська культура в часи Великої Вітчизняної війни.
8. Суперечності розвитку української культури 1960-1980 рр.
9. Національно-державне відродження і розвиток культури України на сучасному етапі.
10. Національна символіка України, її історія.
11. Виникнення та розвиток друкарства в Україні.
12. Культурно-просвітницька діяльність братств в Україні.
13. Побут та звичаї запорізьких козаків.
14. Розвиток вищої освіти України. Острозька та Києво-Могилянська академії.

Змістовий модуль 3 Індивідуалізовані риси української культури в їх історичному становленні.

1. Українське православ'я як поборник культурних та національних традицій.
2. Університети. Початки вітчизняної науки. Громади. Просвіта.
3. Театральні традиції України.
4. Українські музичні традиції.
5. Українська архітектура.
6. Вхідження української культури в загальнослов'янський та світовий культурний процес (1840-1890).
7. Політика “українізації”, її суть та наслідки (20-ті рр. ХХ ст.)
8. Дохристиянська культура східних слов'ян.
9. Національні звичаї та традиції українського народу.
10. Утвердження української культури як культури світового рівня (1890-1916 рр.)
11. Видатні українські художники.
12. Культурний розвиток української діаспори.
13. Перспективи відродження української культури.
14. Культурно-ідеологічні процеси у повоєнний період.
15. Розвиток культури у 60-90 роки ХХ ст.
16. Національне культуротворення (кінець ХХ ст.).

б) питання для підсумкового контролю (екзамен)

1. Україна у найдавніші часи. Кам'яна доба та доба металів. Трипільська культура.
2. Кочові племена на території України.

3. Грецька колонізація Північного Причорномор'я.
4. Слов'янські племінні об'єднання на українських землях.
5. Дохристиянські вірування східних слов'ян.
6. Походження термінів „Русь”, „Руська земля”, „Україна”.
7. Норманська та антинорманська теорія виникнення Київської Русі.
8. Утворення Київської Русі.
9. Соціально-економічний розвиток Київської Русі.
10. Етапи політичної історії Київської Русі.
11. Міжнародні відносини Київської держави.
12. Запровадження християнства як державної релігії. Хрещення Русі.
13. Розпад Київської Русі та його причини.
14. Галицьке і Волинське князівство (до к. XII ст.)
15. Галицько-Волинська держава. Діяльність князів Романа та Данила.
16. Галицько-Волинське князівство (II пол. XIII – I пол. XIV ст.).
17. Монголо-татарська навала.
18. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.
19. Литовсько-Руська держава.
20. Спроби збереження української державності в складі Великого князівства Литовського.
21. Поділ українських земель між сусідніми державами у XIV ст.
22. Українська культура в XIV – XVI ст.
23. Братський рух.
24. Кримське ханство та його відносини з Україною.
25. Виникнення та початкова історія українського козацтва.
26. Заснування Запорозької Січі. Д.Вишневецький (Байда).
27. Військово-адміністративний устрій Запорозької Січі.
28. Військові походи, звичаї, побут, воєнне мистецтво запорозьких козаків.
29. Люблінська унія 1569 р. та її соціально-політичні та економічні наслідки.
30. Брестська церковна унія та її наслідки.
31. Причини і характер Визвольної війни українського народу середини XVII ст. Б.Хмельницький.
32. Утворення Української гетьманської держави в ході Визвольної війни сер. XVII ст.
33. Роль і значення Переяславської ради та Березневих статей 1654 р.
34. Боротьба старшинських угруповань за владу після смерті Б. Хмельницького. І.Виговський.
35. Гетьмани Ю.Хмельницький, І.Брюховецький, Д.Многогрішний.
36. Гетьман П.Дорошенко. Наростання Руїни. І.Самойлович.
37. Гетьманство Івана Мазепи. Наступ царизму на автономію України.
38. Політична діяльність та Конституція П. Орлика 1710 р.
39. Ліквідація царизмом Запорозької Січі та Гетьманату.
40. Коліївщина 1768 р. Максим Залізняк та Іван Гонта.
41. Приєднання Північного Причорномор'я та Криму до Росії. Колонізація Південної України.

42. Соціально-економічний розвиток українських земель у XVIII ст.
43. Поділи Польщі і приєднання Правобережної України до Росії.
44. Україна у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII ст.)
45. Декабристський рух в Україні. Південне товариство.
46. Суспільно-політичний рух в західноукраїнських землях в першій половині XIX ст. Гурток “Руська трійця”.
47. Вплив революції 1848 – 1849 рр. на суспільно-політичне життя українських земель.
48. Відродження української національної свідомості в першій половині XIX ст. Кирило-Мефодіївське товариство.
49. Проведення реформи 1861 р., її особливості та наслідки для України.
50. Громадівський рух.
51. Народницький рух у 60 – 80-ті роки XIX ст.
52. Посилення національного руху в західноукраїнських землях в II пол. XIX ст.
53. Активізація національно-визвольного руху в Україні на початку XX ст.
54. Революція 1905 – 1907 рр. на Україні.
55. Україна в роки Першої світової війни.
56. Утворення та діяльність Української Центральної Ради.
57. Універсали Центральної Ради – визначальні віхи її діяльності.
58. Гетьманський уряд П. Скоропадського, його внутрішня і зовнішня політика.
59. Утворення та діяльність ЗУНР.
60. Уряд Директорії та його діяльність. Акт злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р.
61. Причини поразки української національної революції 1917 – 1920 років.
62. Окупація України більшовицькою Росією та встановлення радянської влади.
63. Політика „воєнного комунізму”.
64. Впровадження нової економічної політики в Україні та причини її ліквідації.
65. Україна та утворення Союзу РСР.
66. Проведення індустріалізації в Радянській Україні. Будови перших п’ятирічок.
67. Досягнення і складнощі політики українізації.
68. Сталінська колективізація на Україні та її наслідки. Голодомор 1932-1933 рр.
69. Встановлення сталінського тоталітарного режиму і політичні репресії в Україні.
70. Соціально-економічне становище українських земель у складі Польщі у 20 – 30-х рр. XX ст.
71. Національно-визвольний рух в Західній Україні у 20 – 30-х рр. XX ст.
72. Західноукраїнські землі в складі Румунії та Чехословаччини в 20 – 30-х роках XX ст.

73. Похід Червоної Армії на Західну Україну в 1939 р. Радянізація західноукраїнських земель.
74. Україна напередодні Другої світової війни. Пакт Молотова – Ріббентропа.
75. Окупація України німецько-фашистськими військами та встановлення окупаційного режиму.
76. Розгортання партизанського руху та підпільної боротьби на території України в роки фашистської окупації.
77. Звільнення України від окупації.
78. Особливості соціально-економічної і політичної ситуації на західноукраїнських землях у 1944 – 1950 рр.
79. Наслідки Другої світової війни для України.
80. Діяльність ОУН – УПА та її збройний опір радянській владі у воєнні і повоєнні роки.
81. Україна в період повоєнної відбудови (1946 – 1953 рр.)
82. Україна в період “ хрущовської відлиги”.
83. Опозиційний рух в Україні у 60 – 80-х рр. XX ст.
84. Криза радянського ладу в Україні (60 – 80-х рр.)
85. Політика „перебудови” в Україні.
86. Проголошення незалежності України. Державне будівництво.
87. Соціально-економічне становище незалежної України.
88. Стан справ в аграрному секторі України.
89. Зовнішня політика незалежної України.
90. Політичні партії в Україні.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

За всі види робіт впродовж семестру (виконання практичних вправ, тестування, опитування, контрольні роботи, обов'язкова самостійна та індивідуальна робота, результати неформальної освіти тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 60 балів.

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: своєчасність та правильність виконання завдань робочого зошиту з дисципліни; повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань робочого зошиту для самостійної роботи з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність наряду та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Зміст лекційного матеріалу, словник основних термінів, робочі зошити для практичних занять та самостійної роботи здобувачів, індивідуальні завдання, графічний диктант, критерії та форми оцінювання, напрями наукової роботи розміщено на сторінці дисципліни у Moodle <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=128>. Графіки консультацій, проведення індивідуальних занять розміщено на сторінці кафедри <https://www.mnau.edu.ua/faculty-off/kaf-ukr/>. Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі змістового модулю, атестація, день складання екзамену.

Здобувач вищої освіти має право скласти підсумковий семестровий екзамен у письмовій формі під час екзаменаційної сесії, до якої він допускається, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 36 і більше балів. У цьому випадку оцінка з дисципліни складається з суми балів, які здобувач отримав протягом семестру, і суми балів за екзамен (24-40 балів).

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

Схема поточного і підсумкового контролю знань

№ мод улю	К-сть годин		Форма контролю	Кількіст ь заходів	Оцінка		Сума	
	Л К	ПЗ			min	max	min	max
1	8	8	Аудиторна робота: -контрольна робота; -усне опитування Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> -доповідь на гуртку; -тестування в Moodle <i>Індивідуальна</i> -тези; -наукова стаття Разом за I Модуль	1 5 1 4 1 1	1 1 1 2 0 1	2 2 1 2 2 3	1 5 1 8 0 1 16	2 10 3 8 2 3 28
2	4	4	Аудиторна робота: -контрольна робота; -усне опитування Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> -доповідь на конференції; -тестування в Moodle <i>Індивідуальна</i> -тези Разом за II Модуль	1 2 1 2 1 1	1 1 0 2 2 2	2 2 2 2 2 2	1 2 0 4 2 2 9	2 4 4 4 2 2 16
3	4	4	Аудиторна робота: -контрольна робота; -усне опитування Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> -доповідь на конференції; -тестування в Moodle <i>Індивідуальна</i> -участь у підготовці та проведенні наукового семінару з дисципліни Разом за III Модуль	1 2 1 2 1	1 1 0 2 2	2 2 2 2 2	1 2 2 4 2 11	2 4 4 4 2 16
Разом							36	60
Екзамен							24	40
Всього по навчальній дисципліні							60	100

Якщо на екзамені здобувач вищої освіти отримав менше 24 балів, то він одержує загальну незадовільну оцінку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання - екзамен

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
82-89	B	4 (добре)
75-81	C	4 (добре)
64-74	D	3 (задовільно)
60-63	E	3 (задовільно)
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання 2 (незадовільно)
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 2 (незадовільно)

**9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ
НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

На практичних заняттях використовується перегляд та обговорення освітніх, наукових та фахових відеороликів; карти, атласи. Для поточного контролю використовуються елементи системи дистанційного навчання, зокрема з використанням системи MOODLE.

Як правило, заняття проходять в ауд. 320 Головного навчального корпусу МНАУ.

Аудиторія кафедри українознавства № 320 (40 м2)

Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Інформаційне забезпечення: Візуальні довідкові матеріали з історії України.

Устаткування: Учнівські столи – 30 шт. Лавки – 30 шт. Стіл викладача – 1 шт. Стілець викладача – 1шт. Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

10. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

10.1. Базова література

1. Алексєєв Ю.М. Історія України (англ. мовою). History of Ukraine. Навч. посібник. Рек. МОН України. 224 с. 2021.
2. Барановська Н.М., Мельник Р.П. Давня та середньовічна історія України: навчальний посібник. 168 с. 2025.
3. В. А. Альков. Історія і культура України : підручник для іноземних студентів, які навчаються англійською мовою. Друге видання // History and Culture of Ukraine : the textbook for international students. Second edition. 204 с. 2024.
4. Історики аграрної науки, освіти та техніки в Україні : біобібліогр. довід. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Л. І. Лямець. Вінниця : ТОВ "Твори", 2022. 352 с.
5. Історія української культури у схемах, таблицях та ілюстраціях: *навч.-метод. посіб. Реком. ВР*. Гула Р. В., Передерій І. Г., Дерев'янка Л. І. 180 с. 2021.
6. Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2024 рік / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти і техніки ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун, Л. І. Лямець; за наук. ред. В. А. Вергунова. Вінниця : ТОВ "ТВОРИ", 2023. 294 с.
7. Качкан В.А. Нариси історії України та української культури в персоналіях: навчальний посібник-хрестоматія/ Видання друге, доповнене. 595 с. 2025.
8. Лехнюк Р. О. Проблемні питання новітньої історії та культури України : навчальний посібник для спеціальності 027 «Управління культурною спадщиною та культурним туризмом». 140 с. 2025.
9. Лехнюк Р. О., Хома І. Я., Банах В. М. Нова і новітня історія України: проблемні питання: навчальний посібник для самостійної роботи для студентів спеціальності 027 «музеєзнавство, пам'яткознавство». 118 с. 2025.
10. М. І. Сулятицький, Х. М. Бутчак. Історія України та української культури : навчальний посібник для іноземних студентів / за заг. ред. В. А. Качкан // History of Ukraine and Ukrainian culture : guide for foreign students / under the general editorship of Doctor of Philological Sciences, Professor Volodymyr Kachkan. 215 с. 2024.
11. Олійник М.П., Ткачук І.Х. Історія України: *навчальний посібник* (Україна – суверенна і незалежна держава 1991-2021 рр.). 264 с. 2024.
12. Рогожа В. Сузір'я Аркасів-Богдановичів. Київ : Саміт-книга, 2021. 344 с.
13. Світлична В.В. Практикум з історії України. *Навч. посібник. Рек. МОНУ*. 342 с. 2021.
14. Устименко Л. Історія туризму. *Підручник*. 304 с. 2022.

15. Хвіст В. О. Словник-довідник з історії української державності. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 302 с.

16. Хома І.Я. Історія української культури: навчальний посібник для студентів освітньої програми «Музейна, пам'яткоохоронна діяльність і культурний туризм». 170 с. 2025.

10.2. Допоміжна література

1. Pletsan Khrystyna, Havryliuk Alla, Poberezhets Hanna, Yurova Tetiana, Bilo, Vladyslav, Polotnianko Oksana. Digital Transformation of Preservation and Restoration of Ukraine's Cultural Heritage. Studies in Medial and Communication, Volume 11, Issue 7, Pages 376-383. 2023.

2. Гончарук В. А., Побережець Г. С., Михайленко С. М., Бойко І. М. Особливості викладання української культури й історії у закладах вищої освіти: від традицій до сучасності. Вісник науки та освіти № 11(29). (2024). <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/17284/17353>

3. Побережець Г. С. Методичні рекомендації для семінарських занять здобувачів вищої освіти з історії України ступеня "бакалавр" всіх спеціальностей МНАУ денної форми навчання. Миколаїв, 2020. 62с.

4. Побережець Г., Левченко М., Форостян А. Сучасні соціокультурні процеси в Україні та їх роль у розвитку національної свідомості. Том 47 (2023): Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку напрям культурологія. С. 89-96.

5. Побережець Г.С. Державотворча діяльність Народного руху України. Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути [зб. наук. пр.]: матеріали XII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 29 січня 2021 р.). Київ, 2021. 457 с. С. 124-132.

6. Побережець Г.С. Творчість В.М. Чорновола на зламі подій 50-х-60-х рр. ХХ ст. Українознавчий вимір у сучасній науці: гуманітарний аспект: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29 квітня 2022 р., м. Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2022. – 161 с. С.23-25.

7. Побережець Ганна, Маринець Надія, Мараєва Уляна. Патріотичний дух українців як шлях до перемоги. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 44, С. 77–83.

8. Стадник О., Побережець Г., Казимір В. Євроінтеграція України: шлях до асоціації з ЄС та перспективи членства. Актуальні питання у сучасній науці. 2024. № 7 (25). С. 1112-1133. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-1112-1133](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-1112-1133). URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18712>

10.3. Інформаційні ресурси

1. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. Перегляд Український археографічний щорічник за темою "Історичні статті". URL:

<http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/11986/browse?value=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D1%>

81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96&type=subject (дата звернення: 23.06.2023).

2. Український тиждень. Історія. URL:<https://tyzhden.ua/History/page=1> (дата звернення: 23.06.2023).

10.4. Законодавчо-нормативні акти

1. Акт проголошення незалежності України. Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 року. Голос України. 1991. №165. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>

2. Декларація про державний суверенітет України. Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. Київ, 1990. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>

3. Конституція України. Київ, 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (зі змінами 23.06.2023).

Рекомендовані офіційні сайти

1. Центральний державний архів громадських об'єднань України. Наукові статті та науково-інформаційні публікації. URL:http://cdago.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=37&Itemid=75 (дата звернення: 23.06.2025).

Робочу програму розроблено
канд. іст. наук., доцентка кафедри
українознавства і суспільних наук

Ганна ПОБЕРЕЖЕЦЬ